

UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ CIESZYNA

z dnia 2023 r.

w sprawie uchwalenia Polityki Senioralnej Gminy Cieszyn na lata 2023 - 2026

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r. poz. 40 z późn.zm) i art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.)

Rada Miejska Cieszyna
uchwała, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się do realizacji Politykę Senioralną Gminy Cieszyn na lata 2023 -2026, stanowiący załącznik do uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierzyć Burmistrzowi Miasta Cieszyna.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**POLITYKA SENIORALNA
GMINY CIESZYN
NA LATA 2023 – 2026**

Cieszyn 2023r.

Spis treści

Spis treści	2
Wstęp	3
1. Demografia.....	5
1.1. Sytuacja demograficzna Cieszyna.....	6
1.2. Prognoza demograficzna.....	9
2. Diagnoza sytuacji seniorów w Gminie Cieszyn.....	14
2.1. Analiza ankiety	15
3. Instytucje i organizacje działające na rzecz seniorów.....	18
4. Działania w zakresie Polityki Senioralnej Gminy Cieszyn na lata 2023-2026	20
4.1. Analiza SWOT	21
4.2. Cele i kierunki działań Polityki Senioralnej Gminy Cieszyna na lata 2023-2026.....	23
5. Podstawowe źródła finansowania Polityki Senioralnej Gminy Cieszyn na lata 2023-2026	33
6. Realizacja i monitoring Polityki Senioralnej Gminy Cieszyn	33
Bibliografia	35
Aneks.....	36

Wstęp

Na przestrzeni ostatnich lat coraz częściej mówi się o wyzwaniach wynikających ze zmian w strukturze demograficznej ludzkości. Z całą pewnością na plan pierwszy wysuwają się dwa główne zjawiska związane z przemianami demograficznymi, którymi są - z jednej strony - niska dzietność, z drugiej zaś strony - wzrastająca liczba osób starszych. Wszystko to sprawia, że starzejące się społeczeństwo wymaga szczególnego wsparcia, bowiem problemy ludzi starszych są równocześnie poważnymi problemami społecznymi. Należy więc proces starzenia się odnieść nie tylko do pojedynczej jednostki ludzkiej, ale i do całego społeczeństwa, nie zapominając przy tym o podmiotowości człowieka, jego indywidualności i tożsamości.

Proces starzenia się ludności nabiera w Polsce bardzo szybkiego tempa. Towarzyszy mu zwiększająca się dynamicznie populacja seniorów, której cechy poddawane są wielu analizom i badaniom. Coraz częściej spotykamy się również ze zmianą w definiowaniu starzenia się, przechodząc od kategorii zagrożenia do kategorii wyzwania. Starość zaczyna być traktowana jako kolejny etap w życiu, osiągalny praktycznie przez każdego, a co więcej – z odpowiednim przygotowaniem otwierający nowe perspektywy, zarówno dla osoby starzejącej się, jak i całego społeczeństwa. Jeszcze niedawno starzenie się ludności postrzegane było wyłącznie przez pryzmat utraty samodzielności i kosztów związanych z opieką nad seniorami: dziś nie dość, że wyróżnia się podokresy starości, to wskazuje również na rozwiązania, które ten proces mogłyby opóźnić.¹

Reasumując, istotnym jest więc, aby głównym celem polityki senioralnej stało się podnoszenie jakości życia poprzez umożliwienie mieszkańcom – pozostawania jak najdłużej samodzielnym, aktywnym, bezpiecznym, włączonym w otaczające go środowisko społeczne. I choć przystosowanie każdego człowieka do starości w dużym stopniu zależy od właściwie funkcjonującego systemu społecznego to uzależnione jest ono również w dużej mierze od rodzaju podejmowanych przez jednostkę działań. Warto podkreślić, że wśród nich swoje miejsce zajmują oprócz zdrowia i samodzielności między innymi również aktywność edukacyjna, społeczna, kulturalna i fizyczna. Nie można zapominać także o relacjach i więzi międzypokoleniowej, a także kształtowaniu wśród młodszego pokolenia – sposobu myślenia o seniorach, wieku dojrzałym i starości.

1 Dr Martyna Kawińska: Aktywność społeczna seniorów - oczekiwania, możliwości, wyzwania. Projekt „Łagodzenie skutków pandemii wśród grup wysokiego ryzyka – osoby 60+” finansowany ze środków Ministerstwa Edukacji i Nauki na podstawie Decyzji Nr 41/WFSN/2021, s. 2.

Aktualnie wszystkim działaniom powinno towarzyszyć wyzwanie, które z dotychczasowego „dodawania lat do życia” przeradza się w stwierdzenie „dodawanie życia do lat” oraz przeświadczenie, że dzisiaj starość jest wspólnym doświadczeniem.

Fot. 1 Ulica Głęboka w Cieszynie

Fot. Barbara Stelmach-Kubaszczyk

Ważnym dokumentem, który wskazuje, iż na terenie województwa śląskiego można dostrzec proces tzw. podwójnego demograficznego starzenia się, polegający na wzroście udziału osób sędziwych (80 lat i więcej lub 85 lat i więcej) wśród osób starszych (60 lat i więcej lub 65 lat i więcej) jest Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030. Oczywiście powyższe zjawiska posiadają liczne i ważne ze społecznego punktu widzenia konsekwencje. Zważywszy na silny związek pomiędzy osiągnięciem zaawansowanego wieku a prawdopodobieństwem wystąpienia niepełnosprawności, długotrwałej, często obłożnej choroby, domniemywać można, że szybko rosnąca liczba seniorów przekładać się będzie na wzrost zapotrzebowania na wsparcie.² Dokument Polityka Senioralna Gminy Cieszyn na lata 2023-2026 jest więc strategią działań w zakresie polityki dotyczącej osób starszych, przewidzianą do realizacji w kolejnych latach. Stanowi ogół celowych działań organów administracji publicznej wszystkich szczebli oraz innych organizacji i instytucji, które

² Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, Katowice, październik 2020, s. 67.

realizują zadania i inicjatywy kształtujące warunki godnego i zdrowego starzenia się.³ Polityka senioralna rozumiana jest bardzo często szeroko jako ogół działań, w okresie całego życia człowieka, prowadzących do zapewnienia warunków wydłużenia aktywności, zarówno zawodowej, jak i społecznej, oraz samodzielnego, zdrowego, bezpiecznego i niezależnego życia osób starszych.⁴

1. Demografia

Osoba starsza to osoba, która ukończyła 60 rok życia. Z danych Głównego Urzędu Statystycznego przytaczanych w opracowaniu wynika, że w 2019 roku liczba osób po 60 roku życia wynosiła ponad 9,7 mln. Osoby w wieku 60+ stanowiły w Polsce ponad 25,3 proc. mieszkańców. Badacze zaznaczają, że jest to grupa niezwykle zróżnicowana i, co istotne, rosnąca. Według prognoz już w 2030 roku seniorzy będą stanowić 30 proc. ogółu mieszkańców Polski, a w 2050 roku odsetek polskich seniorów przekroczy 40 proc. wszystkich mieszkańców naszego kraju.⁵ Tak więc polityka senioralna, ze względu na postępujący kryzys demograficzny w całej Europie, to jedna z kluczowych polityk społecznych.

Prace nad Polityką Senioralną Gminy Cieszyn na lata 2023-2026 stały się kolejnym impulsem do tego, by na problemy ludzi starszych spojrzeć szerzej, nie tylko dostrzegając specyfikę poszczególnych obszarów życia społecznego, ale również w odniesieniu do wypracowania rozwiązań, które będą trafnie i efektywnie zaspakajać potrzeby tej grupy wiekowej. Służyła do tego przeprowadzona w terminie od 2 maja do 3 czerwca 2022r. anonimowa ankieta, skierowana do osób w wieku 60+. Adresatami badania ankietowego byli mieszkańcy Cieszyna, do których skierowano pytania, uwzględniające między innymi sferę życia społecznego, kulturalnego i edukacyjną, które znacząco wpływają na jakość i poziom życia osób starszych. By jednak trafnie i efektywnie zaspakajać potrzeby tej grupy mieszkańców należy w pierwszej kolejności dokonać aktualizacji spojrzenia na okres starości, która stając naprzeciw wszechobecnej kulturze młodości również zmienia swój wizerunek. Przedmiotem informacji o sytuacji osób starszych jest w szczególności demografia społeczeństwa i struktura demograficzna według wieku populacji osób starszych, a także prognozy na kolejne lata oraz implikacje zmian demograficznych dla polityki państwa,

3 Uchwała nr 238 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2013 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014–2020.

4 Tamże.

5 <http://www.zrozumiecstarosc.pl> - Raport: 10 rekomendacji dla polskiej polityki senioralnej.

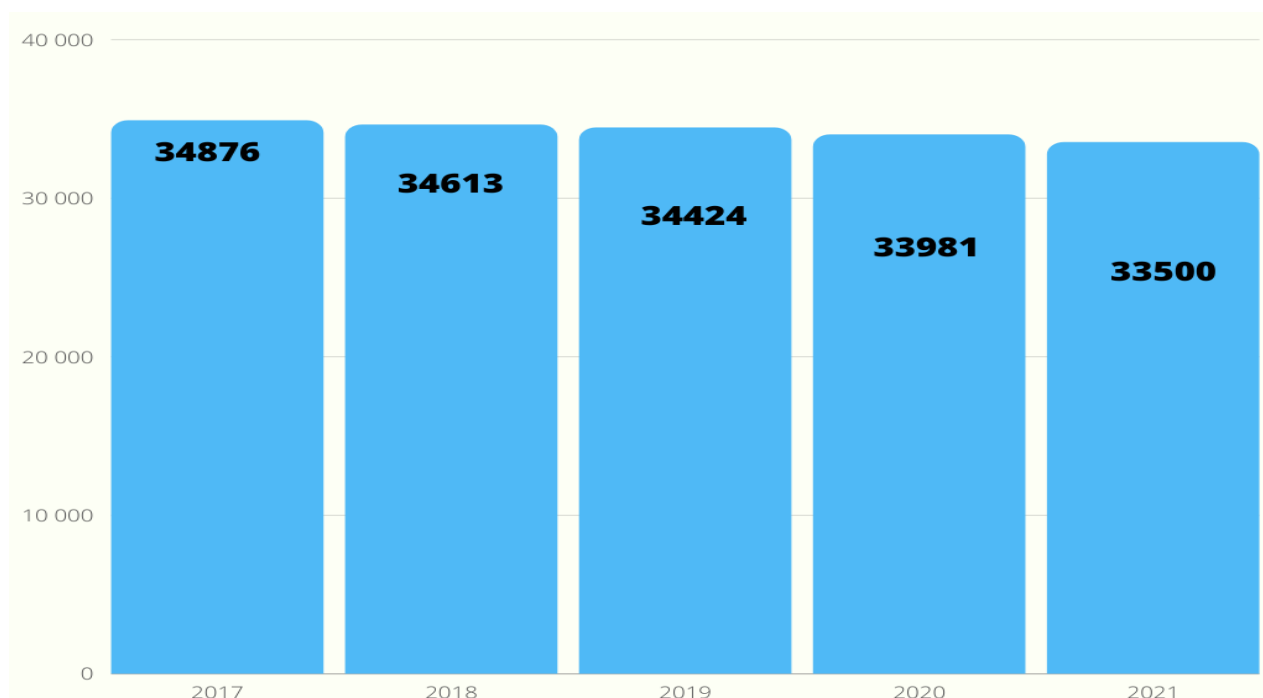
ponadto sytuacja dochodowa, warunki bytu, w tym warunki mieszkaniowe i aktywność zawodowa. Pod uwagę należy również wziąć sytuację rodzinną i strukturę gospodarstw domowych, stan zdrowia i jego uwarunkowania oraz jakość życia związaną ze zdrowiem, w tym dostępność do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Ważnym czynnikiem jest również dostępność i poziom usług socjalnych, w tym opiekuńczych oraz sytuacja osób niepełnosprawnych i ich opiekunów. Informację o sytuacji osób starszych stanowi między innymi również aktywność społeczna, obywatelska, edukacyjna i kulturalna, ale także aktywność sportowa i rekreacyjna. Wspomnieć należy tu oczywiście także równe traktowanie i przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na wiek.⁶

1.1. Sytuacja demograficzna Cieszyna

Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują, że w ostatnich latach w Cieszynie zaobserwować można spadek liczby mieszkańców.

Wykres 1

Stan ludności – dane Głównego Urzędu Statystycznego (miejsce zamieszkania/zameldowania)

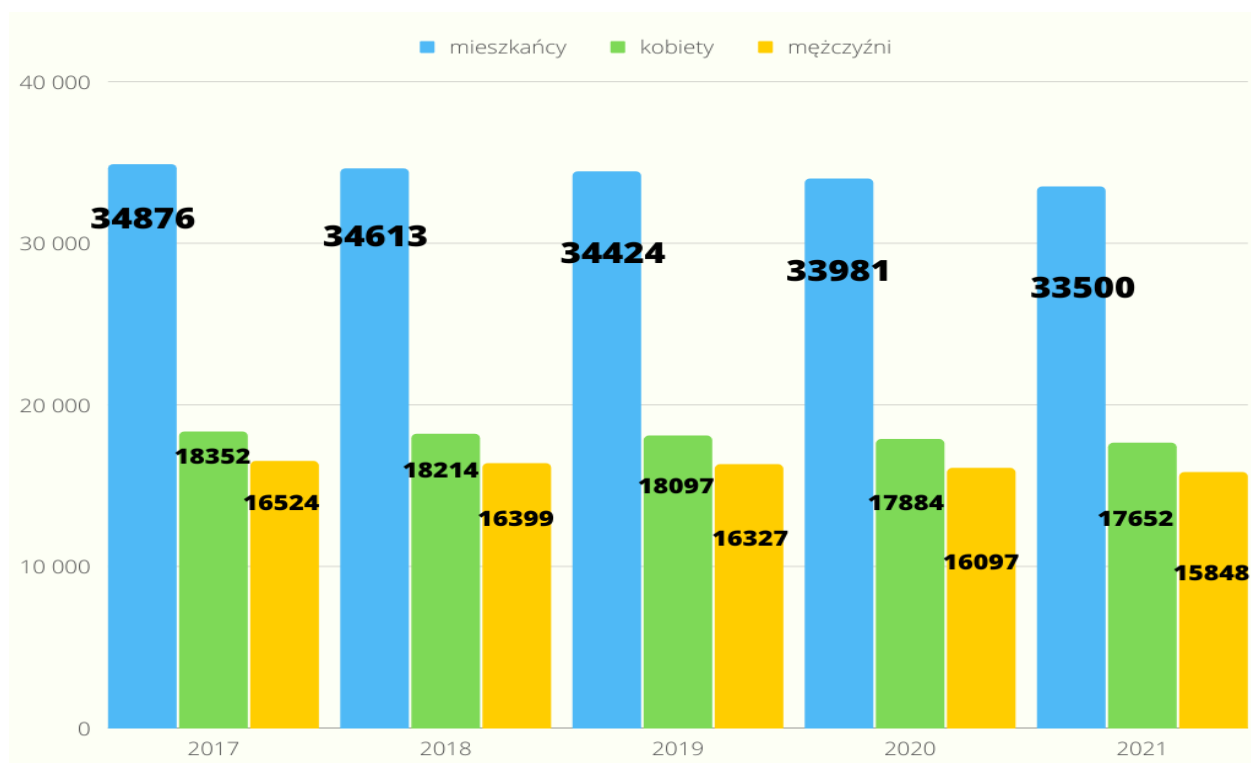

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystyczny

⁶ Tamże.

Wykres 2

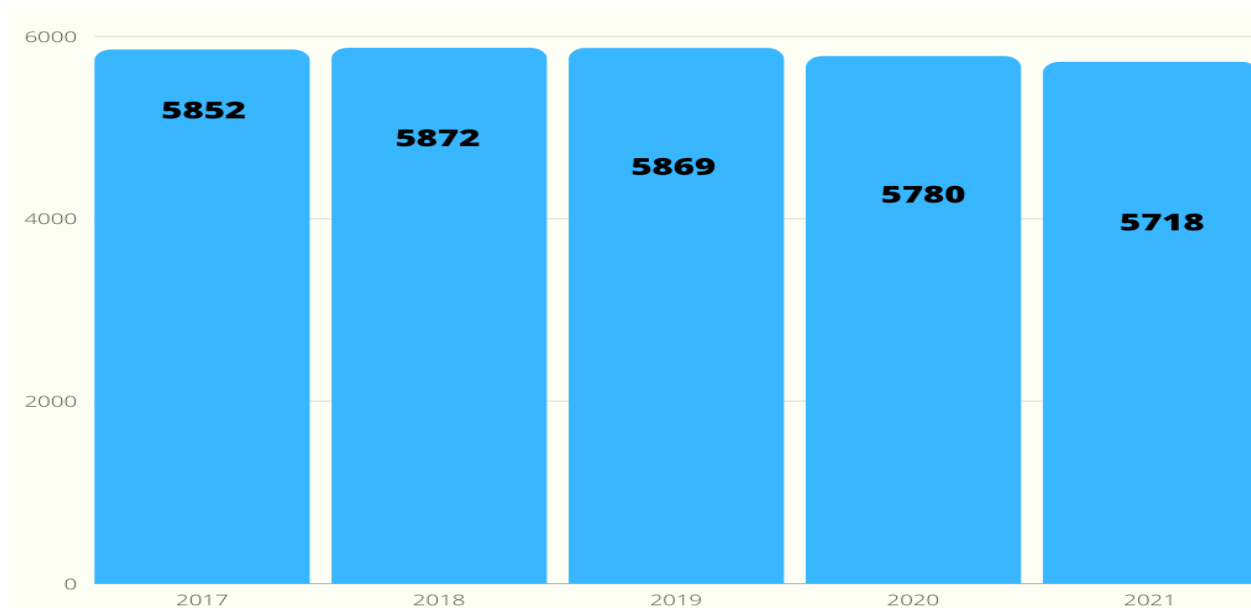
Stan ludności – z podziałem na płeć – dane Głównego Urzędu Statystycznego (miejsce zamieszkania/zameldowania)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystyczny

Wykres 3

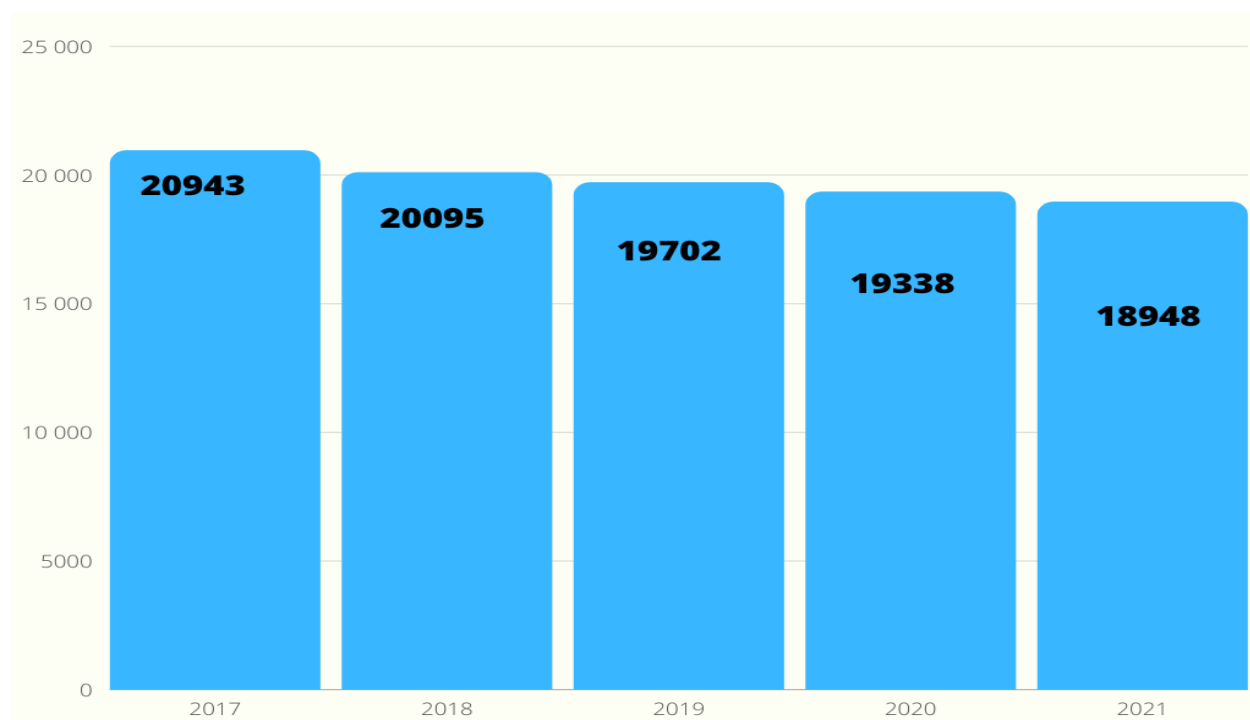
Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystyczny

Wykres 4

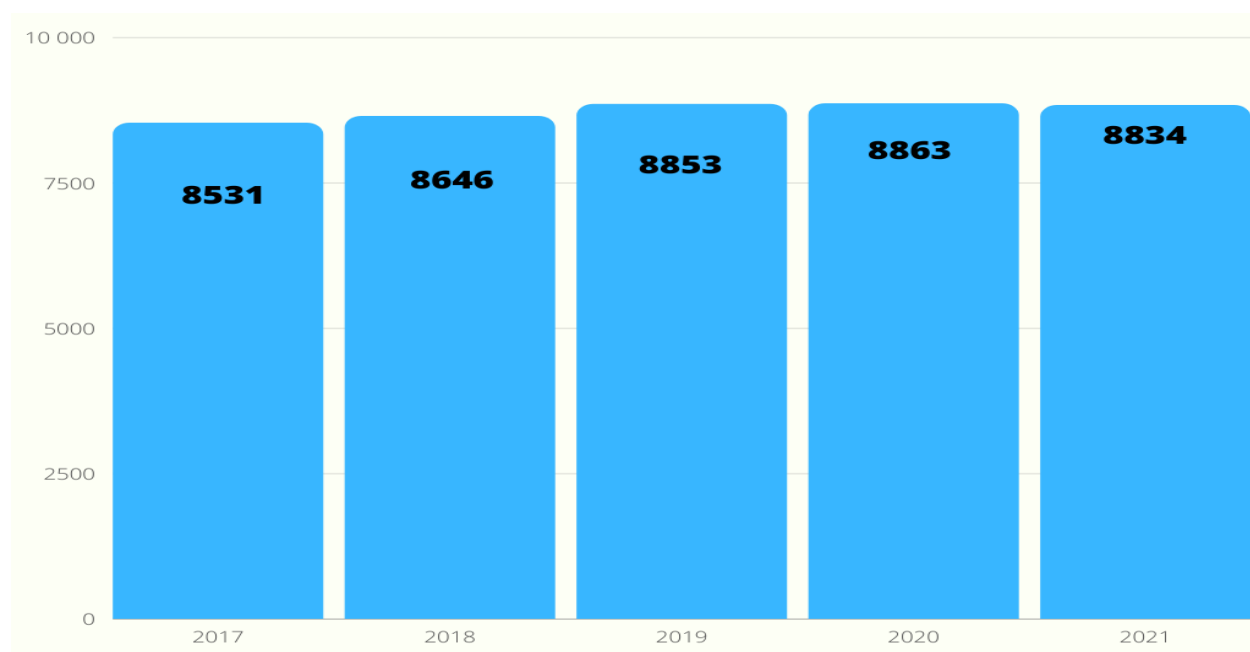
Ludność w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 5

Ludność w wieku poprodukcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Przez ludność według ekonomicznych grup wieku rozumie się ludność w wieku:

- **przedprodukcyjnym** – wiek od 0 do 17 roku życia;
- **produkcyjnym** (wiek zdolności do pracy), dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, dla kobiet 18-59 lat;
- **poprodukcyjnym**, który dzieli się na ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. 0-17 lat oraz ludność w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

1.2. Prognoza demograficzna

W ostatnich 10 latach obserwuje się stały spadek liczby ludności naszego kraju oraz zmiany w strukturze wieku. W 2020 r. na przebieg procesów demograficznych w szczególności sposób wpłynęła epidemia COVID-19, która spowodowała pogłębienie niekorzystnych trendów demograficznych obserwowanych w ostatnich latach. Liczba ludności Polski zmniejsza się od 2011 r. (z wyjątkiem nieznacznego wzrostu – o niespełna 1 tys. – w roku 2017). W końcu 2020 r. wynosiła 38 265,0 tys. i była o 117,6 tys. niższa niż rok wcześniej. Największą liczbą mieszkańców charakteryzują się województwa mazowieckie i śląskie, a najmniejszą – opolskie, lubuskie i podlaskie.⁷

Obserwowane od prawie 30 lat trendy procesów demograficznych wskazują, że sytuacja ludnościowa Polski jest trudna. W najbliższych dekadach w Polsce spodziewane są poważne zmiany demograficzne, które będą miały niebagatelne konsekwencje społeczno-gospodarcze. Przewidywany poważny spadek liczby ludności będzie postępował wraz ze starzeniem się struktury biologicznej, w tym starzeniem się zasobów pracy. Zmiany te będą bardzo zróżnicowane przestrzennie. Ważna kwestia to zjawisko tzw. pokolenia kanapkowego (sandwich generation). Jest to pokolenie, do którego należą osoby posiadające starzejących się rodziców i dorastające dzieci. Miarą sandwich generation jest tzw. współczynnik opieki nad rodzicami, który informuje, ile osób w wieku 80 lat i więcej przypada na 100 osób w grupie 50–64 lata. Jego wielkość pokazuje „ściśnięcie” osób 50–64 lata pomiędzy obowiązkami zawodowymi a obowiązkami opiekuńczymi wobec rodziców w wieku zaawansowanym, a także coraz częściej koniecznością wsparcia własnych dzieci, urodzonych

⁷ E. Kamińska-Gawryluka: Osoby starsze w Polsce w ujęciu statystycznym i terytorialnym. Materiały z III Kongresu Demograficznego. Część 2 Rządowa Rada Ludnościowa Warszawa 2022. J. Hryniewicz, M. Halicka (red.): Niesamodzielną starość, s. 9.

później i dłużej uczących się, zatem przebywających dłużej w domach rodzinnych, a wreszcie koniecznością opieki nad wnukami, gdy dzieci rozpoczynają kariery zawodowe. Właśnie sprawowaniu opieki nad dwiema wspomnianymi generacjami – starszą i młodszą – opisywane pokolenie zawdzięcza swą nazwę. Reasumując, przed rozwojem regionalnym kraju stoją poważne wyzwania, związane z depopulacją, starzeniem się społeczeństwa i – szerzej – zmianami ludnościowymi. Niewątpliwie są one najbardziej istotnymi okolicznościami, do których aktualnie, a w szczególności w przyszłości, powinna dostosować się polityka rozwoju. Może ona aktywnie przeciwdziałać niekorzystnym tendencjom, jakie zachodzą w danym regionie w ruchu naturalnym i migracyjnym. Jednak w tym wypadku konieczne jest podjęcie działań na rzecz systematycznego i wysokiego wzrostu gospodarczego, stworzenia warunków sprzyjających z jednej strony powstawaniu rodzin, zatrzymywaniu ludzi młodych lub ich osiedlaniu, a z drugiej – budowaniu innowacyjnej gospodarki, np. dzięki kreowanej już przez niektóre regiony silver gospodarki. Najmniej pożądanym działaniem byłoby przyjęcie pasywnej polityki, która będzie jedynie łagodziła skutki depopulacji; w perspektywie długofalowej taka strategia może przynieść dla regionu wyłącznie nieodwracalne straty.⁸

Powierzchnia miasta Cieszyn wynosi 28,6 km², co stanowi ok. 3,92 % całości powierzchni powiatu cieszyńskiego. Miasto prawnie posiada status gminy miejskiej, nie posiada wyodrębnionych jednostek pomocniczych: dzielnic, osiedli, itd. Miasto składa się z 13 obszarów (jednostki urbanistyczne) z ich historycznymi nazwami: Markłowice, Kalembice, Pastwiska, Boguszowice, Mała Łąka, Liburnia, Podgórze, Bobrek, Krasna, Gułdowy, Mnisztwo, Błogocice oraz Śródmieście (Stare Miasto).

Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec roku 2021 – Cieszyn liczył 33 500 mieszkańców, z czego 17652 stanowiły kobiety a 15848 mężczyźni. Warto podkreślić, że współczynnik feminizacji w Gminie Cieszyn wynosi 111,3 - oznacza to, że na każdych 100 mężczyzn przypada blisko 111 kobiet.

Współczynnik feminizacji w grupie osób od 60 roku życia wzwyż wynosi 147,2 - oznacza to, że na każdych 100 mężczyzn przypada blisko 147 kobiet. Warto zauważyć, że współczynnik feminizacji jest mocno zróżnicowany w zależności od grupy wiekowej i jest największy w grupie seniorów sędziwych, np. w przypadku osób w wieku 85 lat i więcej – wynosi 227,9 – oznacza to, że na każdych 100 mężczyzn przypada blisko 227 kobiet.

8 J. Hryniewicz, G. Ślusarz: Depopulacja Uwarunkowania i konsekwencje (red.): Biblioteka Wiadomości Statystycznych. Główny Urząd Statystyczny i Rządowa Rada Ludnościowa, Warszawa 2020, S. 221.

$$W_f = \frac{K}{M} \cdot 100$$

W_f - współczynnik feminizacji w danym miejscu i czasie

K - liczba kobiet w danym miejscu i czasie

M - liczba mężczyzn w danym miejscu i czasie

Tabela 1

Wiek i płeć – rok 2017

Wiek	Łącznie	Kobiety	Mężczyźni	Współczynnik feminizacji
85 i więcej lat	773	560	213	262,9
80-84 lata	828	556	272	204,4
75-79 lat	1262	781	481	162,3
70-74 lata	1530	915	615	148,7
65-69 lat	2596	1490	1106	134,7
60-64 lata	2830	1542	1288	119,7
Łącznie	9819	5844	3975	147,01

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 2

Wiek i płeć – rok 2018

Wiek	Łącznie	Kobiety	Mężczyźni	Współczynnik feminizacji
85 i więcej lat	751	538	213	252,6
80-84 lata	821	546	275	198,5
75-79 lat	1257	780	477	163,5
70-74 lata	1650	989	661	149,6
65-69 lat	2659	1525	1134	134,5
60-64 lata	2778	1508	1270	118,7
Łącznie	9916	5886	4030	146,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 3**Wiek i płeć – rok 2019**

Wiek	Łącznie	Kobiety	Mężczyźni	Współczynnik feminizacji
85 i więcej lat	766	545	221	246,1
80-84 lata	860	572	288	198,6
75-79 lat	1226	754	472	159,7
70-74 lata	1805	1086	719	151,0
65-69 lat	2715	1556	1159	134,2
60-64 lata	2708	1481	1227	120,7
Łącznie	10080	5994	4086	146,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 4**Wiek i płeć – rok 2020**

Wiek	Łącznie	Kobiety	Mężczyźni	Współczynnik feminizacji
85 i więcej lat	739	521	218	238,9
80-84 lata	864	566	298	189,9
75-79 lat	1180	735	445	165,1
70-74 lata	1995	1197	798	150
65-69 lat	2682	1541	1141	135,0
60-64 lata	2564	1403	1161	120,8
Łącznie	10024	5963	4061	146,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 5**Wiek i płeć – rok 2021**

Wiek	Łącznie	Kobiety	Mężczyźni	Współczynnik feminizacji
85 i więcej lat	718	499	219	227,9
80-84 lata	865	576	289	199,3

75-79 lat	1187	751	436	172,2
70-74 lata	2141	1290	851	151,6
65-69 lat	2628	1501	1127	133,2
60-64 lata	2388	1295	1093	118,5
Łącznie	9927	5912	4015	147,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Spadek wskaźnika urodzeń przy jednoczesnym wydłużaniu się życia nieuchronnie prowadzi do starzenia demograficznego, czyli stale wzrastającego udziału ludzi starych w ogólnej liczbie ludności. Jak sytuacja wygląda w Cieszynie? Do oceny stopnia zaawansowania starości demograficznej w ujęciu statycznym (w danym momencie) w niniejszym opracowaniu wykorzystano następujące charakterystyki ilościowe:

$$W_s = \frac{L_{60+i}}{L} \cdot 100$$

W obliczeniach przyjmując za próg starości wiek 60 i więcej lat, gdzie

L_{60+i} – to liczba osób w wieku ponad 60 lat,

L – to całkowita liczba ludności

Analiza pokazała, że przy uwzględnieniu, iż: w 2021 roku łączna liczba osób starszych, które ukończyły 60 rok życia wynosi: 9927 a łączna liczba mieszkańców wynosi: 33500 - współczynnik starzenia wynosi **29,6%**. Poniżej przedstawiony został współczynnik starzenia w poszczególnych latach.

Tabela 6

Współczynnik starzenia w poszczególnych latach

Rok	Liczba mieszkańców Cieszyna ogółem	Liczba mieszkańców w wieku 60 plus	Współczynnik starzenia się w poszczególnych latach
2017	34876	9819	28,15
2018	34613	9916	28,65
2019	34424	10080	29,28

2020	33981	10024	29,50
2021	33500	9927	29,63

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Jak pokazują dane wraz z kolejnymi latami zwiększa się współczynnik starzenia, co oznacza, że przybywa osób w wieku 60 plus.

2. Diagnoza sytuacji seniorów w Gminie Cieszyn

Procesy związane z wydłużającym się systematycznie czasem trwania życia oraz ciągłe zmiany w strukturze demograficznej ludności, stawiają przed społeczeństwem nowe wyzwania społeczne, tj. odpowiedzialne projektowanie polityki społecznej wobec osób starszych oraz wdrożenie rozwiązań, które zapewnią godną, bezpieczną aktywną starość. By jednak polityka ta była celowa i skuteczna musi zostać poprzedzona diagnozą, starannie rozpoznanych potrzeb i oczekiwań środowiska osób starszych oraz osób, organizacji i instytucji działających na ich rzecz, a następnie wypracowanie wielokierunkowej, kompleksowej i długoterminowej strategii, odpowiadającej w jak największym stopniu na te potrzeby i oczekiwania - która zidentyfikuje główne wyzwania i kierunki działań w zakresie osób starszych. Z pewnością wśród wspomnianych kierunków swoje miejsce powinno znaleźć uwzględnienie takich obszarów, jak:

- zwiększający się udział osób starszych w populacji i przygotowanie się na wiele społecznych i ekonomicznych konsekwencji tego zjawiska,
- wydłużenie okresu aktywności zawodowej,
- włączenie potencjału osób starszych w obszar aktywności społecznej i obywatelskiej,
- zapotrzebowanie na rozwiązania pozwalające osobom pracującym na godzenie życia zawodowego z rodzinnym (konieczność sprawowania opieki nad rodzicami lub innymi osobami zależnymi).

Wyzwania wynikające z procesu starzenia się społeczeństwa wymagają wielokierunkowych kroków, których celem głównym jest zapewnienie godnego starzenia się poprzez poprawę jakości i poziomu życia oraz tworzenie warunków do aktywności zawodowej i społecznej osób starszych.

2.1. Analiza ankiety

W dniach od 2 maja 2022r. do 3 czerwca 2022r. Urząd Miejski w Cieszynie zaprosił mieszkańców w wieku 60+ do udziału w badaniu ankietowym, którego celem była analiza sytuacji i potrzeb osób w wieku senioralnym, zamieszkujących na terenie miasta.

W badaniu ankietowym udział wzięło 221 mieszkańców Cieszyna, z czego 61,5% respondentów wypełniło ankietę w wersji papierowej a 38,5% osób zdecydowało się wypełnić ankietę w wersji elektronicznej. Wśród badanych osób 68,3% stanowiły kobiety, a 31,7% ankietowanych to mężczyźni. Najliczniejszą grupę stanowili seniorzy w wieku 70 lat (9,5% badanych), 65 lat (8,6% badanych) i 66 lat (7,7% badanych). Najstarsza osoba biorąca udział w badaniu liczyła sobie 91 lat. Wśród ankietowanych były również osoby młodsze, które wskazywały 56 i 57 lat.

Najliczniej w badaniu uczestniczyły osoby z wykształceniem średnim (44,3%) i wyższym (34,4% osób). Sporą grupę, bo aż 49,4% respondentów stanowiły zamężne kobiety i żonaci mężczyźni. Analiza sytuacji rodzinnej osób ankietowanych pokazała, że 60,6% badanych zamieszkuje z rodziną bądź innymi osobami, a zdecydowana większość respondentów to osoby nie pracujące zawodowo.

W której sferze życia społecznego ankietowani dostrzegali braki w stosunku do swoich potrzeb? To pytanie widocznie pokazało, że tą sferą jest rehabilitacja. Tego zdania było 31,2% osób. Zwrócono także uwagę na wsparcie seniorów i osób chorych (20,4% badanych). Wśród licznych odpowiedzi pojawiły się również takie, które wskazywały między innymi na integrację międzypokoleniową, radzenie sobie z codziennością, brak ścieżek rowerowych, brak Domu Dziennego Pobytu i komunikację miejską. Należy jednak zaznaczyć, że były to jednostkowe odpowiedzi.

Z analizy ankiety wynika, że 34,8% osób najczęściej musi mierzyć się z problemami zdrowotnymi, zaś z samotnością i izolacją mierzy się 16,7% ankietowanych i stanowi ona ważny aspekt codzienności, który wpływa na relacje z otoczeniem. Oczywiście nie zabrakło tu odpowiedzi związanych z problemami finansowymi, utrudnionym dostępem do placówek opiekuńczych i wspierających, nie zabrakło również odpowiedzi związanych z barierami architektonicznymi i brakiem wsparcia ze strony rodziny/dzieci. Pojawiły się także odpowiedzi wskazujące między innymi na: brak ławek, brak poręczy przy wejściu do

autobusu, brak zabezpieczeń przed sklepami i na chodnikach, nierówno ułożone płyty chodnikowe czy brak elementarnych zasad dobrego wychowania w stosunku do seniorów.

Kto najczęściej udziela seniorom pomocy w codziennych czynnościach? Badanie pokazało, że w przypadku 49,3% ankietowanych jest to członek rodziny, a w przypadku 37,6% badanych – takiej pomocy seniorzy nie potrzebują lub z pewnych względów nie mogą na nią liczyć. Bywa jednak, że osobom starszym pomocy udzielają sąsiedzi lub znajomi, opiekun lub opiekunka.

Spacery, czytanie książek, praca i rekreacja na działce bądź w ogrodzie oraz oglądanie telewizji i różne formy turystyki – to zdecydowanie najczęściej wybierane odpowiedzi na pytanie dotyczące spędzania czasu wolnego. Część badanych wskazuje również na uczestnictwo tj. pracę lub spotkania na rzecz Uniwersytetu Trzeciego Wieku. W grupie badanych znaleźli się również ankietowani, którzy w wolnych chwilach uprawiają sport, chodzą na zakupy lub do kościoła, lub wolny czas wypełniają uczestnictwem w imprezach kulturalnych. Niewielka część respondentów przyznała, że zapełnia wolny czas przypadkowymi rozmowami ze spotkanymi ludźmi.

Badanie pokazało również, że seniorzy uczestniczą najczęściej w spotkaniach towarzyskich (40,3%) w koncertach (29,9%), a także w wykładach/zajęciach edukacyjnych i prelekcjach (27,1%). Warto zaznaczyć, że spora część seniorów (35,3% osób) podkreśla brak dostatecznej wiedzy na temat organizowanych działań. Nieco mniej przyznaje, że nie posiada wystarczających środków finansowych (32,1% osób), lub stan zdrowia (22,6% osób), brak możliwości dojazdu (21,3% osób) czy też niechęć do wychodzenia z domu (12,2% osób) – nie pozwala seniorom na aktywny udział w życiu miasta i mieszkańców. Wśród licznych głosów pojawiły się i takie, które wskazują na brak dostatecznej liczby i lokalizacji toalet, brak odwagi ze strony seniorów do wyjścia na zewnątrz, brak czasu i konieczność opieki nad członkiem rodziny. Bariery do aktywności są również ceny biletów do teatru, czy brak towarzystwa.

W jakich usługach seniorzy potrzebują bądź potrzebowaliby najczęściej wsparcia? Największa liczba ankietowanych (48%) przyznała - „złota rączka” - drobne naprawy. 21,3% osób zgłasza potrzebę pomocy w zakresie załatwiania spraw urzędowych, a na zapewnienie towarzystwa wskazało 19,5% mieszkańców. Na „dostarczenie żywności, dostarczenie zakupów” zwróciło uwagę 11,3% osób natomiast na wypożyczanie sprzętu rehabilitacyjnego 9% osób, podobnie, jak w przypadku płacenia rachunków.

Wśród odpowiedzi „inne, jakie?” – znalazły się: sprzedaż mieszkania, zabiegi rehabilitacyjne, dostęp do oferty Domu Dziennego Pobytu Seniora, transport medyczny – dojazd do i ze szpitala/przychodni, towarzystwo do wyjścia na spacer, informator z numerami telefonów, dostępność do tanich usług np. ogrodniczych, Część osób nie odpowiedziała na to pytanie.

Jak pani/pana zdaniem można poprawić jakość życia osób starszych w Cieszynie? Na tak postawione pytanie bardzo często seniorzy odpowiadali „nie wiem”. Odpowiedzią, która również często się pojawiała było wskazanie na większe zainteresowanie osobami starszymi i większe nakłady finansowe, skierowane na tę sferę budżetu miasta. Bardzo często w badaniu również pojawiało się słowo „wolontariat” i konieczność zorganizowania miejsca spotkań dla seniorów. Seniorzy zwracali między innymi uwagę na „lepsze warunki do wypoczynku (centrum miasta)”, „lepszy kontakt z osobami starszymi”, „informacje o pomocy i akcjach dla osób starszych” a także konieczność wsparcia i znaczącej pomocy dla rodzin, które opiekują się swoimi seniorami.

Czy korzysta pani/pan z usług instytucji, stowarzyszeń i organizacji, które działają na terenie Cieszyna i oferują wsparcie mieszkańcom? Na tak postawione pytanie znaczna część osób, bo 66,1% ankietowanych odpowiedziało, że nie korzysta z usług instytucji, stowarzyszeń i organizacji, które działają na terenie Cieszyna i oferują wsparcie mieszkańcom. Wśród instytucji, stowarzyszeń i organizacji, które wymieniano najczęściej znalazły się między innymi: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Uniwersytet Trzeciego Wieku, chóry, parafie kościelne, ogródki działkowe, Biblioteka Miejska, Zespół Pieśni i Tańca Ziemi Cieszyńskiej, Caritas przy Parafii św. Marii Magdaleny.

Badanie pokazało, że aż 75,1% osób korzysta z internetu/komputera. Co ciekawe na pytanie czy chciałaby pani?/chciałby pan działać na rzecz innych osób (wolontariat, pomoc sąsiedzka, itp.) aż 53,5% ankietowanych przyznało, że nie chciałoby działać na rzecz innych osób.

W czym seniorzy chcieliby uczestniczyć? Najczęściej pojawiającą się odpowiedzią wśród ankietowanych były koncerty oraz spektakle. Na miejscu trzecim uplasowały się spotkania towarzyskie a na miejscu czwartym wykłady, zajęcia edukacyjne i prelekcje. Miejsce piąte zajęły spacer tematyczne, zajęcia sportowo-rekreacyjne, wystawy, szkolenia z zakresu obsługi komputera i telefonu oraz warsztaty. Część ankietowanych nie udzieliła na tak postawione pytanie odpowiedzi, ale pojawiły się również pojedyncze odpowiedzi wskazujące na potrzebę dostępu do oferty Domu Dziennego Pobytu Seniora i wycieczki. Wskazano, że ceny biletów na spektakle w cieszyńskim teatrze są zbyt wygórowane.

Zdecydowanie najwięcej ankietowanych przyznało, że najczęściej o wydarzeniach odbywających się w Cieszynie dowiaduje się z Wiadomości Ratuszowych (42,1% osób). 31,2% badanych takie informacje uzyskuje od znajomych i od rodziny, 26,7% osób uzyskuje informacje z internetu, 19% z lokalnej prasy, a 12,7% przyznaje, że takie wiadomości do nich nie docierają.

Badanie ankietowe wskazało na konieczność dalszej, pogłębionej diagnozy środowiska osób starszych (60+). Monitorowanie sytuacji osób starszych powinno odbywać się cyklicznie, w celu dostosowania działań do potrzeb grupy docelowej.

3. Instytucje i organizacje działające na rzecz seniorów

Na terenie Powiatu Cieszyńskiego funkcjonuje dziesięć domów pomocy społecznej. Dwa domy prowadzone są przez samorządy gminne, tj. DSS w Cieszynie i MDSS w Ustroniu oraz osiem przez Powiat Cieszyński (trzy są jednostkami powiatu a pięć działa na zlecenie Powiatu).

Samorządowe domy pomocy społecznej:

- DSS w Cieszynie (ul. Mickiewicza 13): dla osób w podeszłym wieku – Gmina Cieszyn;
- MDSS w Ustroniu (ul. Słoneczna 10): dla osób w podeszłym wieku – Gmina Ustroń;
- PDPS „Pogodna Jesień” w Cieszynie (ul. Korfantego 1): dla osób w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chorych – Powiat Cieszyn;
- PDPS w Pogórze (ul. Zamek 132): dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie i przewlekle psychicznie chorych kobiet – Powiat Cieszyn;
- PDPS „Feniks” w Skoczowie (ul. Sportowa 13): dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie – Powiat Cieszyn.

Jednostki niepubliczne działające na zlecenie Powiatu Cieszyńskiego:

- DPS Betania w Cieszynie (ul. Katowicka 1): dla osób w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chorych;
- DPS w Cieszynie (Plac Londzina): dla osób przewlekle psychicznie chorych mężczyzn;
- EDO Emaus w Dzięgielowie (ul. Ks. Karola Kulisza 47): dla osób w podeszłym wieku;

- DPS w Skoczowie (ul. Mickiewicza 36): dla osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży, niepełnosprawnych intelektualnie chłopców;
- DPS w Strumieniu (ul. 1 Maja 12): dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych.

Na terenie Powiatu Cieszyńskiego funkcjonują również trzy zakłady opiekuńczo-lecznicze:

- Zakład Opiekuńczo-Leczniczy prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr miłosierdzia św. Karola Boromeusza w Cieszynie (ul. Górny Rynek 6);
- Placówka Oddział Opiekuńczo-Leczniczy i Oddział Opiekuńczo-Leczniczy Psychiatryczny prowadzony przez Fundację św. Elżbiety Węgierskiej w Cieszynie (ul. Katowicka 1);
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MEDICA Sp. z o.o. w Cieszynie (ul. Mickiewicza 13).

Oraz:

- Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej Szpital Śląski - Oddział Geriatryczny (ul. Bielska 4);
- Poradnia Geriatryczna (ul. Bielska 4);
- Przychodnie;
- Parafie i kościoły.

Organizacje pozarządowe działające na terenie Cieszyna na rzecz seniorów:

- Fundacja Św. Elżbiety Węgierskiej w Cieszynie (ul. Katowicka 1) - Dzienny Dom Opieki „Tabor” dla nieaktywnych zawodowo mieszkańców Cieszyna w wieku 60 plus;
- Stowarzyszenie Przyjaciół Chorych - Hospicjum im. Łukasza Ewangelisty. (Wąska 2A) hospicjum domowe;
- Fundacja Aktywności Społecznej Cieszyńianka (ul. Kossak- Szatkowskiej 6);
- Fundacja Adonai (ul. Feliksa Hajduka 10);
- Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy w Cieszynie (ul. Stary Targ 9);
- Stowarzyszenie „Cieszyński Uniwersytet III Wieku (ul. Bielska 62);
- Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Rodziny "Siloe in Nobis" (ul. Górny Rynek 6);
- Stowarzyszenie Pomocna Dłoń Blisko Ciebie (ul. Górny Rynek 12);

- Stowarzyszenie Przyjaciół Chorych Hospicjum im. Łukasza Ewangelisty (ul. Wąska 2a);
- Stowarzyszenie Przyjaciół Chorych Hospicjum Otwarte Drzwi (ul. Bielska 108);
- Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i byłych Więźniów Politycznych Koło Miejskie w Cieszynie (ul. Głęboka 58).

4. Działania w zakresie Polityki Senioralnej Gminy Cieszyn na lata 2023-2026

Polityka Senioralna Gminy Cieszyn na lata 2023-2026 adresowana jest do wszystkich jej mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób starszych, tj. tych, które ukończyły 60. rok życia. Nadrzędnymi celami polityki senioralnej Gminy Cieszyn są przede wszystkim: ukształtowanie w świadomości mieszkańców Cieszyna pozytywnego obrazu procesu starzenia się i starości, ponadto poprawa warunków i jakości życia osób starszych, a także wykorzystanie potencjału osób w wieku senioralnym. Warto również wspomnieć o zwiększeniu aktywności społecznej i obywatelskiej osób starszych, ale również o tworzeniu warunków sprzyjających integracji międzypokoleniowej. Ważne jest także stworzenie sprzyjającej infrastruktury prawno-instytucjonalnej dla osób starszych i ich opiekunów. Ponadto jak wskazano w celu głównym istotne jest zwiększenie roli organizacji pozarządowych w kontekście koordynacji działań.

Polityka wobec seniorów obejmuje działania skierowane do osób w wieku poprodukcyjnym oraz ich rodzin. Działania te mają na celu wszechstronną kompensację malejących z wiekiem możliwości samodzielnego zaspokojenia potrzeb oraz integrację z lokalną społecznością. Są to więc działania praktyczne, nastawione na rozwiązywanie konkretnych problemów ludzi starszych.⁹ Należy pamiętać o istnieniu kategorii niesamodzielnymi osób starszych, którzy wymagają całodobowej opieki, a których stan zdrowia i sytuacja rodzinna uniemożliwia zapewnienie jej w środowisku zamieszkania. Nie można również zapominać o wsparciu dla opiekunów osób starszych, którymi są zazwyczaj członkowie najbliższej rodziny.¹⁰

9 J. Bartoszewski, K. Król (red.): Współczesne wyzwania i dylematy w pracy socjalnej. Konic 2017, s. 114.

10 Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, Katowice, październik 2020, s. 75.

4.1. Analiza SWOT

Analiza SWOT stanowi podstawę do zidentyfikowania i sformułowania podstawowych problemów i zagadnień strategicznych. Jest ona efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron oraz szans i zagrożeń, jakie stoją przed polityką senioralną. Poniżej zaprezentowano podstawowe jej elementy w odniesieniu do diagnozy potrzeb cieszyńskich seniorów.

Tabela 7

Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">• Aktywność Cieszyńskiej Rady Seniorów;• Prężnie działający Uniwersytet Trzeciego Wieku;• Sieć organizacji pozarządowych współpracujących z samorządem w tworzeniu i realizacji usług dla seniorów;• Przychylny seniorom Urząd Miejski i jednostki organizacyjne;• Diagnoza sytuacji i potrzeb osób w wieku senioralnym, zamieszkujących na terenie Cieszyna;• Rozbudowa i modernizacja infrastruktury architektoniczno-urbanistycznej Miasta przyjaznej seniorom;• Przystosowana dla potrzeb seniorów komunikacja miejska (tabor nisko podłogowy, system głośnomówiący);• Stosowane rozwiązania w zakresie usług społecznych i medycznych, w tym m.in. teleopieka i telemedycyna;• Zwiększająca się liczba miejsc i usług przyjaznych seniorom w przestrzeni publicznej;• Możliwość pozyskiwania dodatkowych funduszy na działania skierowane do seniorów oraz integrację międzypokoleniową;• Gotowość instytucji kultury na współpracę ze środowiskiem seniorów;• Baza sportowa i rekreacyjna;• Rozbudowana sieć oddziałów	<ul style="list-style-type: none">• Niewystarczający dostęp do lekarzy specjalistów;• Samotność i izolacja społeczna wielu osób starszych, szczególnie w gospodarstwach jednoosobowych;• Długie oczekiwanie i niedostateczna liczba miejsc rehabilitacji;• Słabo rozwinięty wolontariat;• Uwarunkowania zdrowotne i osamotnienie seniorów - ograniczające aktywność społeczną, kulturalną, edukacyjną, zawodową i sportowo-rekreacyjną;• Rosnąca liczba osób korzystających z usług opiekuńczych oraz rosnące koszty opieki instytucjonalnej;• Niewystarczająca liczba placówek wsparcia dziennego;• Marginalizacja osób starszych w życiu społecznym oraz niski poziom wykorzystania potencjału osób starszych;• Trudności osób w wieku 60+ na rynku pracy;• Funkcjonowanie negatywnych stereotypów dotyczących osób starszych;• Niewystarczający dostęp do informacji o życiu kulturalnym i społecznym miasta;• Położenie miasta – pagórkowate ukształtowanie terenu.

bibliotecznych; • Hospicjum Łukasza Ewangelisty.	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa sytuacji zdrowotnej seniorów wynikająca z większej świadomości, dostępności do profilaktyki; • Zwiększający się poziom świadomości społecznej na temat starzenia się i zdrowego trybu życia; • Możliwość pozyskania funduszy zewnętrznych (w tym unijnych) przez instytucje, organizacje pozarządowe na rzecz programów dla osób starszych; • Zwiększająca się aktywność seniorów w dostępie do nowinek technicznych i podnoszenie kompetencji cyfrowych; • Zwiększająca się świadomość osób starszych i ich rodzin dotycząca profilaktyki prozdrowotnej, potrzeby aktywności społecznej, kulturalnej, edukacyjnej, zawodowej i sportowo-rekreacyjnej; • Różnorodność form aktywności skierowanych do seniorów; • Ogólnopolska Karta Seniora; • Współpraca transgraniczna, wynikająca z położenia przy granicy; • Współpraca ze Stowarzyszeniem MANKO; • Aktywna współpraca instytucji i organizacji działających na terenie miasta, w tym MOPS, PCPR, Straż Miejska, Policja, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia; • Rozwój idei wolontariatu; • Możliwość podnoszenia kwalifikacji zawodowych osób udzielających pomocy osobom niepełnosprawnym oraz wykluczonym lub zagrożonym wykluczeniem społecznym (np. opiekun medyczny – edukacja); • Projekt w ramach Programu Rozwój Lokalny :Szkola Liderów Miasta Cieszyna”; • Kluby Seniora. 	<ul style="list-style-type: none"> • Niekorzystne trendy demograficzne w tym szczególnie szybkie starzenie się ludności miasta, gwałtowny przyrost osób 60+ wymagających wsparcia; • Zmieniający się model rodziny – osłabianie więzi międzypokoleniowych; • Tendencja do izolowania się osób starszych; • Niski poziom wynagrodzeń personelu świadczącego usługi zdrowotne i socjalne na rzecz osób starszych; • Niskie zasoby finansowe osób starszych; • Postęp cywilizacyjny sprzyjający biernemu trybowi życia; • Niski poziom więzi społecznych; • Niewystarczająca edukacja społeczna w tzw. „przygotowaniu do starości” dla dzieci i dorosłych; • Funkcjonowanie w ogólnokrajowych mediach stereotypów dotyczących starości; • Pandemia wywołana wirusem SARS- COV- 2 zagrażająca życiu i zdrowiu osób starszych oraz znacznie ograniczająca aktywność społeczno-zawodową osób starszych; • Nie w pełni dostosowana przestrzeń publiczna do potrzeb osób starszych; • Kryzys energetyczny; • Wojna na Ukrainie.

4.2. Cele i kierunki działań Polityki Senioralnej Gminy Cieszyna na lata 2023-2026

Cel główny:

Zapewnienie mieszkańcom Cieszyna pomyślnego starzenia się poprzez zaspakajanie zróżnicowanych potrzeb osób starszych i stwarzanie im optymalnych warunków dla uczestnictwa w życiu społecznym.

Cele szczegółowe:	
1.	Zapewnianie warunków sprzyjających utrzymaniu zdrowia i poprawie kondycji fizycznej osób starszych
2.	Zwiększenie i wspieranie aktywności seniorów w życiu społecznym, kulturalnym, sportowo-rekreacyjnym
3.	Rozwijanie systemu wsparcia środowiskowego
4.	Zapewnienie i rozwój pomocy specjalistycznej osobom w podeszłym wieku
5.	Wzrost bezpieczeństwa osób starszych
6.	Poprawa jakości i dostępności infrastruktury miejskiej oraz przestrzeni publicznej

Cel szczegółowy:				
1. Zapewnianie warunków sprzyjających utrzymaniu zdrowia i poprawie kondycji fizycznej osób starszych				
Działania	Wskaźnik			Realizatorzy
	Produkt	Rezultat		
1.1. Edukacja prozdrowotna i promocja zdrowego stylu życia; Organizowanie oraz włączanie się do regionalnych i ogólnopolskich	Spotkania ze specjalistami; Konferencje i wykłady tematyczne; Broszury informacyjne; Imprezy integracyjne z poradami lekarskimi, konsultacjami zdrowotnymi, itp.	Liczba spotkań ze specjalistami; Liczba konferencji, wykładów tematycznych; Liczba wydanych broszur informacyjnych; Liczba imprez integracyjnych z poradami lekarskimi, konsultacjami zdrowotnymi, itp.		Biuro Spraw Społecznych; Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej; Jednostki samorządu terytorialnego; Organizacje pozarządowe;

	akcji informacyjnych na temat profilaktyki i promowania zdrowego stylu życia;			
1.2.	Rozwijanie i wspieranie systemu zorganizowanych zajęć z zakresu aktywności fizycznej i rekreacji;	Działania związane z aktywnością fizyczną, w tym: zajęcia rekreacji ruchowej; imprezy turystyczne i rekreacyjne;	Liczba działań; Liczba uczestników;	Biuro Spraw Społecznych; Wydział Sportu Urzędu Miejskiego; Organizacje pozarządowe; Kluby seniora; Kluby sportowe; Kościoły i związki wyznaniowe;
1.3.	Zaprojektowanie i realizowanie programów z zakresu profilaktyki zdrowotnej, w tym programów z refundacją NFZ;	Programy zdrowotne;	Ilość osób korzystających; Liczba programów;	Biuro Spraw Społecznych; Podmioty medyczne;

Cel szczegółowy:				
2. Zwiększenie i wspieranie aktywności seniorów w życiu społecznym, kulturalnym, sportowo-rekreacyjnym				
Działania	Wskaźnik			Realizatorzy
	Produkt	Rezultat		
2.1.	Wypracowanie skutecznych sposobów informowania mieszkańców o ofercie miasta i	Plakaty; Teksty promocyjne w mediach, portalach społecznościowych; Promocja w lokalnej prasie, w tym Wiadomościach Ratuszowych;	Liczba wydarzeń, w których zastosowano wskazane produkty;	Wydział Kultury i Promocji Urzędu Miejskiego; Wydział Sportu Urzędu Miejskiego; Cieszyński Ośrodek Kultury „Dom Narodowy”; Biblioteka Miejska;

	realizowanych działaniach;	Dostosowanie treści do odbiorcy;		Zamek Cieszyn; Książnica Cieszyńska; Zakład Gospodarki Komunalnej w Cieszynie Sp. z o.o.; Miejski Zarząd Dróg w Cieszynie; Placówki oświatowe; Organizacje pozarządowe;
2.2.	Wieloaspektowe wspieranie organizacji pozarządowych w działaniach na rzecz osób starszych;	Działanie promocyjne; Szkolenia, konsultacje, wsparcie finansowe (dotacje, pożyczki, powierzenie realizacji zadań), udostępnianie lokali na działalność statutową (różne formy) oraz na realizację inicjatyw prosenioralnych;	Liczba konsultacji i szkoleń; Liczba przyznanych dotacji w podziale na tryb ich przyznania; Wysokość przyznanych dotacji; Liczba zrealizowanych projektów; Liczba nowo udostępnionych lokali;	Biuro Spraw Społecznych; Wydział Kultury i Promocji Urzędu Miejskiego; Wydział Sportu Urzędu Miejskiego; Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa Urzędu Miejskiego; Miejskie Centrum zarządzania Kryzysowego i Reagowania; Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej; Zakład Budynków Miejskich w Cieszynie Sp. z o.o.;
2.3.	Podnoszenie świadomości, umiejętności i kompetencji cyfrowych, oraz wynikających z tego udogodnień i zagrożeń;	Kursy, spotkania, prelekcje, warsztaty itp.;	Liczba działań: Liczba uczestników;	Biblioteka Miejska; Cieszyński Ośrodek Kultury „Dom Narodowy”; Zamek Cieszyn; Policja, Straż Miejska; Organizacje pozarządowe; Kościoły i związki wyznaniowe;
2.4.	Włączenie osób starszych do udziału w działaniach na rzecz integracji społeczności	Szkolenia seniorów z pisania projektów; Założenie informatora senioralnego; Inicjatywy społeczne;	Liczba szkoleń; Liczba osób uczestnicząca w szkoleniach z pisania projektów; Uruchomiony informator senioralny; Liczba uruchomionych inicjatyw.	Biuro Spraw Społecznych; Wydział Kultury i Promocji Urzędu Miejskiego; Referat Strategii i Infrastruktury Urzędu Miejskiego; Organizacje pozarządowe;

	lokalnej;			
2.5.	Rozwój usług i oferty z obszaru edukacji i kultury;	Konferencje, wydarzenia, spotkania itp.;	Liczba konferencji, wydarzeń, spotkań, itp.;	Biuro Spraw Społecznych; Cieszyński Ośrodek Kultury „Dom Narodowy” Biblioteka Miejska; Wydział Kultury i Promocji Urzędu Miejskiego; Wydział Sportu Urzędu Miejskiego; Teatr im. Adama Mickiewicza; Zamek Cieszyn; Książnica Cieszyńska; Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej; Organizacje pozarządowe; Związki wyznaniowe;
		Czytelnictwo (wypożyczenia książek, ebooków, czasopism);	Liczba czytelników w wieku 60 plus;	Biblioteka Miejska;
2.6.	Wspieranie funkcjonowania Cieszyńskiej Rady Seniorów;	Szkolenia, spotkania, konferencje, konsultacje, opinie; itp.;	Liczba szkoleń, spotkań, konferencji, konsultacji; Liczba wydanych opinii; itp.;	Biuro Spraw Społecznych; Organizacje pozarządowe;

Cel szczegółowy:				
3. Rozwijanie systemu wsparcia środowiskowego				
Działania	Wskaźnik			Realizatorzy
	Produkt	Rezultat		
3.1.	Rozwój sieci wolontariatu na rzecz osób starszych, w tym	Wolontariusze działający na rzecz osób starszych; Kampanie i projekty	Liczba wolontariuszy; Liczba osób, które skorzystały z pomocy wolontariuszy; Liczba godzin przepracowanych przez	Biuro Spraw Społecznych; Wydział Kultury i Promocji Urzędu Miejskiego; Wydział Sportu Urzędu Miejskiego;

	wolontariatu senioralnego;	informacyjno-edukacyjne zachęcające do zostania wolontariuszem;	wolontariuszy; Liczba kampanii, promocji zachęcających do zostania wolontariuszem; Liczba wydarzeń, w których zastosowano wskazane produkty;	Cieszyński Ośrodek Kultury „Dom Narodowy” Biblioteka Miejska; Teatr im. Adama Mickiewicza; Zamek Cieszyn; Książnica Cieszyńska; Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej; Placówki oświatowe; Organizacje pozarządowe; Kościoły i Związki wyznaniowe;
3.2.	Realizowanie działań z zakresu podnoszenia standardów obsługi klientów z uwzględnieniem potrzeb i możliwości osób starszych;	Szkolenia pracowników Urzędu Miejskiego i miejskich jednostek organizacyjnych;	Liczba pracowników biorących udział w szkoleniach; Liczba szkoleń; Liczba przeszkolonych osób;	Biuro Spraw Społecznych; Wydział Kultury i Promocji Urzędu Miejskiego; Wydział Sportu Urzędu Miejskiego; Cieszyński Ośrodek Kultury „Dom Narodowy” Biblioteka Miejska; Teatr im. Adama Mickiewicza; Zamek Cieszyn; Książnica Cieszyńska; Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej; Miejski Zarząd Dróg w Cieszynie; Zakład Gospodarki Komunalnej w Cieszynie Sp. z o.o.; Zakład Budynków Miejskich w Cieszynie Sp. z o.o.;
3.3.	Organizowanie i wspieranie dziennych ośrodków wsparcia, w tym domów dziennego	Ośrodki wsparcia;	Liczba ośrodków wsparcia; Liczba uczestników;	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej; Organizacje pozarządowe;

	pobytu, klubów seniora, świetlic dla osób starszych;			
3.4.	Rozbudowa i wspieranie systemu świadczenia usług opiekuńczych i asystenckich; Wspieranie i zapewnienie pomocy nieformalnym opiekunom osób starszych;	Realizacja programów skierowanych do osób starszych i opiekunów, w tym programów rządowych; Szkolenia z zakresu opieki; Wsparcie psychologiczne; Rozwój opieki wytechnieniowej;	Liczba programów; Liczba osób objętych programem; Liczba osób korzystających z usług; Liczba godzin przyznanych usług; Liczba osób korzystających ze szkoleń;	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej; Organizacje pozarządowe; Hospicjum;
3.5.	Wspieranie innowacyjnych rozwiązań dedykowanych seniorom;	Inicjatywy innowacyjne, np. teleopieka, telemedycyna, „Koperta życia”, usługi społeczne typu: „Złota rączka”, usługa dowozu/transport; centrum inicjatyw senioralnych, itp.;	Liczba inicjatyw; Liczba uczestników;	Biuro Spraw Społecznych; Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej; Organizacje pozarządowe; Kościoły i związki wyznaniowe;
3.6.	Diagnozowanie środowiska osób starszych;	Dane statystyczne; ankiety konsultacje;	Wskaźnik potrzeb;	Biuro Spraw Społecznych; Wydział Kultury i Promocji Urzędu Miejskiego; Wydział Sportu Urzędu Miejskiego; Cieszyński Ośrodek Kultury „Dom Narodowy” Biblioteka Miejska; Teatr im. Adama Mickiewicza; Zamek Cieszyn;

				Książnica Cieszyńska; Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej; Miejski Zarząd Dróg w Cieszynie; Zakład Gospodarki Komunalnej w Cieszynie Sp. z o.o.; Zakład Budynków Miejskich w Cieszynie Sp. z o.o.; Organizacje pozarządowe; Kościoły i związki wyznaniowe;
--	--	--	--	--

Cel szczegółowy:				
4. Zapewnienie i rozwój pomocy specjalistycznej osobom w podeszłym wieku				
Działania		Wskaźnik		Realizatorzy
		Produkt	Rezultat	
4.1.	Zapewnienie opieki specjalistycznej całodobowej w domach pomocy społecznej;	Domy Pomocy Społecznej; Domy Spokojnej Starości;	Liczba osób skierowanych do różnego typu domów;	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej;
4.2.	Propagowanie idei i wspieranie tworzenia rodzinnych domów pomocy społecznej;	Rodzinne domy pomocy;	Liczba rodzinnych domów pomocy; Liczba miejsc;	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej; Organizacje pozarządowe;
4.3.	Tworzenie i wspieranie mieszkań chronionych;	Mieszkania chronione;	Liczba mieszkań chronionych; Liczba osób mieszkańców mieszkań chronionych;	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej; Organizacje pozarządowe;
4.4.	Wspieranie rozwoju różnego typu placówek	Dostępne placówki opiekuńczo-lecznicze;	Liczba inicjatyw służących wsparciu;	Osoby fizyczne; Kościoły i związki wyznaniowe; Organizacje pozarządowe;

	opiekuńczo- lecniczych, opieki hospicyjnej, paliatywnej i terminalnej;			
--	--	--	--	--

Cel szczegółowy:				
5. Wzrost bezpieczeństwa osób starszych				
Działania		Wskaźnik		Realizatorzy
	Produkt	Rezultat		
5.1.	Organizowanie i wspieranie działań w zakresie bezpieczeństwa seniorów w miejscu zamieszkania i w przestrzeni publicznej, w tym bezpieczeństwa w Internecie;	Kursy, spotkania, prelekcje, warsztaty; Broszura informacyjna;	Liczba przedsięwzięć; Liczba osób uczestniczących w realizowanych działaniach; Liczba wydanych broszur;	Biuro Spraw Społecznych; Straż Miejska; Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa Urzędu Miejskiego; Wydział Kultury i Promocji Urzędu Miejskiego; Miejskie Centrum Zarządzania Kryzysowego; Cieszyński Ośrodek Kultury „Dom Narodowy” Biblioteka Miejska; Zamek Cieszyn; Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej; Organizacje pozarządowe; Kościoły i związki wyznaniowe; Komenda Powiatowa Policji w Cieszynie;

Cel szczegółowy:				
6. Poprawa jakości i dostępności infrastruktury miejskiej oraz przestrzeni publicznej				
Działania		Wskaźnik		Realizatorzy
		Produkt	Rezultat	
6.1.	Dostosowywanie przestrzeni publicznej do możliwości i ograniczeń osób starszych;	Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej i architektonicznej;	Liczba wykonanych działań w obiektach i przestrzeni publicznej; Liczba nowych i zmodernizowanych publicznych toalet;	Biuro Spraw Społecznych; Komisja do spraw opiniowania projektów realizowanych przez Miasto Cieszyn zadań inwestycyjnych i remontowych, pod kątem ich dostosowania do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami; Miejski Zarząd Dróg w Cieszynie; Zakład Gospodarki Komunalnej w Cieszynie Sp. z o.o.; Zakład Budynków Miejskich w Cieszynie Sp. z o.o.; Organizacje pozarządowe;
6.2.	Modernizacja taboru komunikacji miejskiej wraz z dostosowaniem infrastruktury transportowej oraz linii komunikacyjnych do potrzeb osób starszych;	Komunikacja miejska spełniająca standardy dostępności;	Liczba wprowadzonych pojazdów spełniających warunki dostępności; Liczba zmodernizowanych przystanków zgodnie z zasadami dostępności;	Wydział Strategii i Rozwoju Miasta Zakład Gospodarki Komunalnej w Cieszynie Sp. z o.o.; Miejski Zarząd Dróg w Cieszynie;
6.3.	Rozwój mieszkalnictwa spełniającego standardy	Mieszkania spełniające standardy dostępności;	Liczba mieszkań dedykowanych osobom starszym i osobom ze szczególnymi potrzebami;	Zakład Budynków Miejskich w Cieszynie Sp. z o.o.;

	dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami;			
--	--	--	--	--

5. Podstawowe źródła finansowania Polityki Senioralnej Gminy Cieszyn na lata 2023-2026

Podstawowe źródła finansowania Polityki Senioralnej Gminy Cieszyn na lata 2023-2026:

- środki pochodzące z budżetu Gminy Cieszyn;
- środki pochodzące z budżetu Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej;
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej;
- środki będące w dyspozycji organizacji pozarządowych;
- środki prywatne, darowizny.

6. Realizacja i monitoring Polityki Senioralnej Gminy Cieszyn

Monitoring realizacji polityki senioralnej będzie polegał na gromadzeniu informacji i sprawozdań od realizatorów uczestniczących w tworzeniu Polityki Senioralnej Gminy Cieszyn na lata 2023-2026 oraz kontrolowaniu efektów jej realizacji. Do monitorowania działań, wyrażania swych opinii, uwag i postulatów włączone zostanie środowisko osób starszych, reprezentowane przez Cieszyńską Radę Seniorów oraz organizacje pozarządowe. Monitoring będzie stałym i ciągłym procesem obserwacji zmian ilościowych i jakościowych, mającym na celu zapewnienie informacji na temat skuteczności podejmowanych działań oraz osiągniętych rezultatów.

Trafność, efektywność i celowość przyjętych i realizowanych działań zostanie oceniona na podstawie analizy rocznych sprawozdań składanych przez podmioty realizujące program, których dokona koordynator Polityki Senioralnej Gminy Cieszyn na lata 2023-2026, tj. Biuro Spraw Społecznych. Sprawozdanie z Polityki Senioralnej Gminy Cieszyn na lata 2023-2026 za rok poprzedni zostanie przedłożone Radzie Miejskiej przez Burmistrza Miasta w terminie niepóźniej niż do dnia 31 marca każdego roku.

Realizatorami Polityki Senioralnej Gminy Cieszyna na lata 2023-2026 są:

- Urząd Miejski w Cieszynie: Biuro Spraw Społecznych; Wydział Kultury i Promocji; Wydział Sportu; Centrum Usług Wspólnych; Wydział Ochrony Środowiska; Wydział Spraw Obywatelskich; Referat Strategii i Infrastruktury;
- Rada Miejska w Cieszynie;
- Cieszyńska Rada Seniorów;

- Stowarzyszenie Cieszyński Uniwersytet III Wieku;
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej;
- Dom Spokojnej Starości w Cieszynie;
- Miejski Zarząd Dróg w Cieszynie Sp. z o.o.;
- Zakład Budynków Miejskich w Cieszynie;
- Zakład Gospodarki Komunalnej w Cieszynie Sp. z o.o.;
- Jednostki oświatowe i przedszkola;
- Biblioteka Miejska;
- Cieszyński Ośrodek Kultury „Dom Narodowy”;
- Zamek Cieszyn;
- Książnica Cieszyńska;
- Straż Miejska;

Przy udziale: Policji, Szpitala Śląskiego, organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych i innych podmiotów, kościołów i związków wyznaniowych.

Bibliografia

- Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Cieszyna na lata 2021-2025;
- Hrynkiewicz J., Ślusarz G. (red. naukowa): Depopulacja Uwarunkowania i konsekwencje. Biblioteka Wiadomości Statystycznych. Główny Urząd Statystyczny i Rządowa Rada Ludnościowa, Warszawa 2020;
- Raport o stanie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przez podmioty publiczne w Polsce według stanu na 1 stycznia 2021 r. przygotowano m.in. w oparciu o wyniki badania zrealizowanego przez Główny Urząd Statystyczny na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, listopad 2021;
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, Katowice, październik 2020;
- Tomczyk Ł., Határ C., Špatenková N. (red.): Edukacja i kompetencje seniorów. Kraków - Nitra - Olomouc 2016;
- Uchwała nr 238 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2013 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014–2020;

Strony www:

- www.gov.pl/web/dostepnosc-cyfrowa/wcag-21-w-skrocie;
- www.zrozumiecstarosc.pl - Raport: 10 rekomendacji dla polskiej polityki senioralnej.

Aneks

Spis tabel

Tabela 1 Wiek i płeć – rok 2017.....	11
Tabela 2 Wiek i płeć – rok 2018.....	11
Tabela 3 Wiek i płeć – rok 2019.....	12
Tabela 4 Wiek i płeć – rok 2020.....	12
Tabela 5 Wiek i płeć – rok 2021.....	12-13
Tabela 6 Współczynnik starzenia w poszczególnych latach.....	13-14
Tabela 7 Analiza SWOT.....	21-22

Spis wykresów

Wykres 1 Stan ludności – dane Głównego Urzędu Statystycznego (miejsce zamieszkania/zameldowania).....	6
Wykres 2 Stan ludności – z podziałem na płeć – dane Głównego Urzędu Statystycznego (miejsce zamieszkania/zameldowania).....	7
Wykres 3 Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej)	7
Wykres 4 Ludność w wieku produkcyjnym.....	8
Wykres 5 Ludność w wieku poprodukcyjnym.....	8

Spis fotografii

Fotografia 1 Ulica Głęboka w Cieszynie.....	4
---	---